

Contouren programmavoorstel Leefstijl in de Zorg

Contouren programmavoorstel Leefstijl in de Zorg

Voorstel meerjarig subsidieprogramma 2023-2027

Januari 2023

Colofon

ZonMw stimuleert gezondheidsonderzoek en zorginnovatie
Vooruitgang vraagt om onderzoek en ontwikkeling. ZonMw financiert gezondheidsonderzoek én stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis – om daarmee de zorg en gezondheid te verbeteren.

ZonMw heeft als hoofdpdraghtgevers het ministerie van VWS en NWO.

Voor meer informatie over het programma Leefstijl in de zorg kunt u contact opnemen met het secretariaat via e-mail leefstijlgeneeskunde@zonmw.nl of telefoon 070-3495408.

Datum: Januari 2023

ZonMw
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Tel. 070 349 51 11
www.zonmw.nl
 info@zonmw.nl

Sociale media

- www.facebook.com/zonmwNL
- www.twitter.com/zonmw
- www.linkedin.com/company/zonmw
- www.youtube.com/ZonMwTV

Inhoud

1.	Inleiding.....	4
2.	Doelstelling en afbakening.....	5
	2.1 Uitgangspunten.....	5
	2.2 Focus subsidieprogramma	6
	2.3 Kenniscyclus: van kennis naar praktijk.....	7
3.	Management en organisatie	9
	3.1 ZonMw	9
	3.2 Samenwerkingen	9
	3.3 Subsidie-instrumenten	10
	3.4 Voorwaarden subsidieprogramma.....	10
	3.5 Communicatie	11
	3.6 Evaluatie	11
4.	Begroting & planning	12
	4.1 Begroting.....	12
	4.2 Planning	12
	4.3 Aanvullende programmering pijlers onderwijs en richtlijnen	12

1. Inleiding

Leefstijl als (onderdeel van de) behandeling is een belangrijke oplossingsrichting voor de sterk toenemende ziektelast en zorgkosten en draagt bij aan passende zorg en juiste zorg op de juiste plek. De Coalitie Leefstijl in de Zorg implementeert leefstijl in de reguliere curatieve zorg voor patiënten. Concreet geven de partners van de Coalitie, waaronder de IZA-ondertekenaars, in gezamenlijkheid navolging aan de volgende afspraak in het IZA: *“Partijen die werkzaam zijn in het Zvw-domein streven ernaar dat uiterlijk 1 januari 2025 de inzet op gezonde leefstijl integraal onderdeel uitmaakt van de reguliere zorg voor mensen met een gezondheidsklacht, aandoening of ziekte (risicogroepen en patiënten).”*

Op dit moment is de integrale toepassing van leefstijl als (onderdeel van de) behandeling in of vanuit het curatieve domein (nog) geen wijdverspreide gangbare praktijk. Patiënten krijgen hierdoor mogelijk niet de meest effectieve zorg aangeboden. De volgende knelpunten spelen hierbij een belangrijke rol:

- Er is onvoldoende wetenschappelijk bewijs over effectieve inzet van leefstijlinterventies in de curatieve setting;
- Zorgverzekeraars en zorgprofessionals hebben geen financiële prikkel om te investeren in leefstijl;
- De vormgeving, implementatie en opschaling van effectief bewezen interventies in de zorg is traag en blijft achter;
- Patiënten zijn onvoldoende op de hoogte van de mogelijkheden van leefstijl als (onderdeel van de) behandeling;
- Zorgorganisaties en zorgverleners hebben onvoldoende kennis, tools, en doorverwijsmogelijkheden om leefstijlinterventies adequaat aan te bieden in de curatieve setting.
- Leefstijl als (onderdeel van de) behandeling is onvoldoende in (para) medische (vervolg) opleidingen verankerd;
- Leefstijl als (onderdeel van de) behandeling is onvoldoende verankerd in richtlijnen, zowel qua inhoud als implementatie;
- Het veld van leefstijlgeneeskunde en de huidige activiteiten zijn gefragmenteerd en versnipperd.

Om de toepassing van effectieve leefstijl als (onderdeel van de) behandeling een impuls te geven (en daarmee bovengenoemde knelpunten gelijktijdig en in samenhang met elkaar op te pakken) richt de Coalitie Leefstijl in de Zorg zich op het samenbrengen van relevante stakeholders en daaraan gekoppelde teams (zie hoofdstuk 4 Teams, werkwijze en werkagenda van het werkplan 2023-2025 Coalitie Leefstijl in de Zorg). Tegelijkertijd zal er een meerjarig subsidieprogramma worden ontwikkeld en uitgevoerd onder leiding van ZonMw, in nauwe afstemming op het werkplan van de Coalitie.

Dit compacte programmavoorstel beschrijft de doelen, de uitgangspunten en de opzet en uitvoering van het meerjarig ZonMw subsidieprogramma Leefstijl in de Zorg op hoofdlijnen. Met Leefstijl in de Zorg bedoelen we de inzet van leefstijl als ‘medicijn’ in de curatieve zorg (leefstijlgeneeskunde). Dit programmavoorstel is de basis voor de opstelling en efficiënte uitwerking van subsidieoproepen en eventuele aanvullende opdrachten. Het programma wordt onafhankelijk door ZonMw ontwikkeld en uitgevoerd, maar wel met ruimte om in te spelen op de behoefte van de praktijk en het veld en in nauwe samenspraak met VWS en de Coalitie Leefstijl in de Zorg.

2. Doelstelling en afbakening

In dit hoofdstuk worden de uitgangspunten en de doelstelling van het meerjarig subsidieprogramma Leefstijl in de Zorg beschreven en de beoogde resultaten en de afbakening van het programma toegelicht.

Doel

Het subsidieprogramma Leefstijl in de Zorg draagt via kennisontwikkeling bij aan het doel van de leefstijlcoalitie om de implementatie van leefstijlgeneeskunde in de curatieve zorg te versterken en versnellen. Het betreft onderzoek dat nodig is om leefstijl breed in de zorg te implementeren inclusief onderzoek naar achterliggende mechanismes en de (kosten)effectiviteit van leefstijlinterventies. Hierbij gaat het specifiek om gezondheidswinst door de inzet van leefstijl in of vanuit de curatieve zorg voor volksziekten, waaronder obesitas, kanker en Alzheimer.

Naast kennisontwikkeling stimuleert het programma kennisbenutting en implementatie die moet leiden tot inbedding van leefstijlinterventies in de zorgpraktijk en daardoor bijdragen aan passende zorg voor patiënten.

2.1 Uitgangspunten

Het uitgangspunt van de subsidieprogrammering wordt gevormd door de missie en doelen van de coalitie, zie hoofdstuk 2 van het werkplan; implementatie van leefstijl in de reguliere curatieve zorg voor patiënten. Voor de ontwikkeling van het subsidieprogramma Leefstijl in de Zorg en de daaruit voortvloeiende subsidieoproepen zijn een aantal uitgangspunten geformuleerd die bijdragen aan deze missie en doelen. Deze uitgangspunten worden in de verdere uitwerking van de programmering steeds meegenomen.

- Het subsidieprogramma sluit aan bij de doelstellingen van de Coalitie Leefstijl in de Zorg. Daarmee is ook gewaarborgd dat het subsidieprogramma bijdraagt aan de volgende afspraak in het IZA: *“Partijen die werkzaam zijn in het Zvw-domein streven ernaar dat uiterlijk 1 januari 2025 de inzet op gezonde leefstijl integraal onderdeel uitmaakt van de reguliere zorg voor mensen met een gezondheidsklacht, aandoening of ziekte (risicogroepen en patiënten).”*
- Het programma richt zich op de pijlers: onderzoek en implementatie en opschaling. Daarnaast wordt in afstemming met VWS en de Coalitie Leefstijl in de Zorg bepaald of er ook programmering wordt ontwikkeld op de andere thema's van de Coalitie Leefstijl in de Zorg (onderwijs, richtlijnontwikkeling, kennisinfrastructuur, patiënt en monitoring). Het subsidieprogramma ontwikkelt kennis waar de praktijk behoefte aan heeft, die onmisbaar is voor implementatie of die aansluit op actuele vraagstukken.
- Bij de inhoudelijke uitwerking van het subsidieprogramma en daaruit voortvloeiende subsidieoproepen wordt vanaf 2024 gebruikt gemaakt van de nationale onderzoeksagenda Leefstijlgeneeskunde. Deze agenda wordt in 2023 ontwikkeld door team onderzoek van de Coalitie Leefstijl in de Zorg. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van de brede online veldraadpleging over prioriteiten in onderzoeksprogrammering uitgevoerd door TNO, Patiëntenfederatie Nederland en ZonMw in 2022. Naast deze veldraadpleging wordt voor de subsidieoproep onderzoek die in 2023 opengaat, begin januari 2023 input opgehaald van team onderzoek voor de focus van deze subsidieoproep op de belangrijkste kennishiaten van leefstijlgeneeskunde (hiermee wordt ook voor deze subsidieoproep afstemming met het veld (via de Coalitie Leefstijl in de Zorg) geborgd).
- Bij de inhoudelijke uitwerking van het subsidieprogramma wordt aangesloten bij de principes van passende zorg zoals vastgelegd in het IZA.
- Bij de inhoudelijke uitwerking van het subsidieprogramma wordt afgestemd met Zorginstituut Nederland (ZIN). ZIN geeft in de wegwijzer 'Leefstijlinterventies: van initiatief naar basisverzekering' verduidelijking wat in de Zorgverzekeringswet (Zvw) wordt verstaan onder preventie en de daarmee samenhangende begrippen als leefstijl, leefstijlgeneeskunde en leefstijlinterventie en hoe aan de hand van passend onderzoek de effectiviteit beoordeeld wordt. Dit is van belang omdat zorg, waaronder leefstijlinterventies die vergoed worden uit de basisverzekering, op de eerste plaats effectief moet zijn en moet voldoen aan de stand van de wetenschap en praktijk¹. Ook werkt ZIN aan de actualisatie van het rapport 'Van preventie

---

¹ Kamerbrief Hoofddlijnen verbeteren en verbreden toets op het basispakket 2 december 2022

verzekerd' uit 2007 om opnieuw aan te geven wat de plaats is van preventie binnen goede, verzekerde zorg.

En met het programma Zorgevaluatie en Gepast Gebruik (ZE&GG) om door hen ontwikkelde werkwijze mee te kunnen nemen. Hiermee wordt geborgd dat het onderzoek dat wordt uitgevoerd maatschappelijk relevant en ook toepasbaar is in de praktijk.

Het subsidieprogramma richt zich op en biedt ruimte aan:

- Kennisontwikkeling en het stimuleren van de ontwikkeling van kennis waar die ontbreekt. Een belangrijk aspect hierbij is dat er wordt ingezet op (kosten)effectiviteit van leefstijlgeneeskunde bij een bepaalde indicatie: weten wat werkt, voor welke doelgroep(en) en onder welke voorwaarden. Hiervoor wordt ingezet op meerjarig onderzoek uitgevoerd door (middel)grote onderzoeksconsortia.
- Kennisbenutting en implementatie en het stimuleren van het gebruik van reeds ontwikkelde kennis. Integratie van onderzoek, zorg en onderwijs zijn essentieel voor borging in de praktijk en integraal onderdeel van de werkwijze van ZonMw. Het subsidieprogramma richt zich op het inbedden en opschalen van effectief gebleken interventies en op de verwerking van kennis en inzichten in zorgstandaarden en richtlijnen.
- Vernieuwende onderzoeksmethoden ten behoeve van passend bewijs (die aansluiten bij criteria van ZIN voor effectiviteitsonderzoek leefstijlinterventies), maar ook aan implementatieonderzoek en praktijkgericht onderzoek.

Binnen het subsidieprogramma is aandacht voor culturele, sekse en gender, en sociaaleconomische aspecten die een rol kunnen spelen bij onderzoek naar leefstijlgeneeskunde.

2.2 Focus subsidieprogramma

Programmeren voor de praktijk vraagt om samenwerken met beleid en praktijk. Het subsidieprogramma zal daarom nauw samenwerken met de Coalitie Leefstijl in de Zorg. Partijen uit het veld zullen in deze coalitie inventariseren wat er aan kennis nodig is om leefstijl geïntegreerd te krijgen in de curatieve zorg. De geprioriteerde kennislacunes zullen gebruikt worden voor de verdere uitwerking van het subsidieprogramma voor de pijlers onderzoek en implementatie en opschaling. Zie ook de agenda voor 2023 in het werkplan (hoofdstuk 4, Teams). In afstemming met de Coalitie Leefstijl in de Zorg zal worden bepaald of ZonMw programmering zal ontwikkelen voor de overige pijlers van de coalitie. Een meer concrete invulling van eventuele additionele programmering op de verschillende pijlers wordt ontwikkeld in nauwe samenwerking met de Coalitie Leefstijl in de Zorg, de ZonMw programmacommissie en opdrachtgever VWS. Het subsidieprogramma bestaat uit de volgende pijlers:

1. Pijler onderzoek
  - A. (Kosten)effectiviteitsonderzoek
  - B. Onderzoek naar generieke werkingsmechanismen
2. Pijler implementatie en opschaling.

Beide pijlers voeden de kennisinfrastructuur waarbij sprake is van een iteratief proces waarbij kennis wordt gedeeld en geïmplementeerd. Zie hieronder voor een uitwerking van beide pijlers op hoofdlijnen.

Pijler Onderzoek

Er zal een onderzoeksprogramma ontwikkeld worden gericht op kennisontwikkeling- en toepassing. Dit onderzoeksprogramma zal via brede onderzoeksconsortia relevante en toepasbare wetenschappelijke kennis opleveren die bijdraagt om leefstijl onderdeel te maken van de behandeling in de curatieve setting. Hiermee draagt het onderzoeksprogramma bij aan het doel van de coalitie: de implementatie van leefstijlgeneeskunde in de curatieve zorg te versterken en versnellen. Het onderzoeksprogramma richt zich specifiek op gezondheidswinst met inachtneming van de extra kosten door de inzet van leefstijl in of vanuit de curatieve zorg voor volksziekten, waaronder obesitas, kanker en Alzheimer.

Begin 2023 zal een eerste subsidieoproep worden opengesteld gericht op:

- (Kosten)effectiviteit leefstijlinterventies als (onderdeel van de) behandeling van ziekten
- Generieke werkingsmechanismen die van invloed zijn op meerdere ziekten

De Coalitie Leefstijl in de Zorg (meer specifiek: team onderzoek) wordt gevraagd om advies te geven voor de eerste subsidieoproep over de focus van onderzoek naar de belangrijkste kennishiaten van leefstijlgeneeskunde. Op deze wijze wordt geborgd dat de oproep voldoende aansluit bij de behoefte van het veld.

Onderzoeksagenda leefstijlgeneeskunde

Voor een verdere concrete invulling van het onderzoeksprogramma wordt begin 2023 parallel een breed gedragen onderzoeksagenda opgesteld. Deze onderzoeksagenda wordt opgesteld door het veld via de Coalitie Leefstijl in de Zorg. Hierbij maakt de Coalitie Leefstijl in de Zorg gebruik van de brede veldraadpleging over leefstijlgeneeskunde (uitgevoerd in 2022 door TNO, Patiëntenfederatie Nederland en ZonMw). De onderzoeksagenda zal breed ingestoken worden en de gehele kennisketen bedienen: van het ontwikkelen van nieuwe kennis tot implementatie in de curatieve zorg.

Onderzoeksmethodologie

Onderzoek naar de effectiviteit en inzet van leefstijlgeneeskunde is complex. Gezien deze complexiteit is er aandacht binnen de programmering voor vernieuwende onderzoeksmethodologie. Belangrijk hierbij is dat onderzoeksmethoden passend zijn voor het onderzoeksdoel én dat de ontwikkelde kennis en resultaten uit het onderzoek ook geaccepteerd worden door het veld (bijv. door te zorgen dat de onderzoeksmethodologie ook aansluit bij criteria voor effectiviteitsonderzoek voor leefstijlinterventie van ZIN). Dit zal bijdragen aan de implementatie van ontwikkelde kennis en het bijvoorbeeld gemakkelijker maken om leefstijlinterventies gefinancierd te krijgen.

Pijler Implementatie en opschaling

Een van de knelpunten waarom leefstijl nog onvoldoende is ingebed in de curatieve setting betreft het achterblijven van de implementatie en opschaling. Binnen het meerjarige subsidieprogramma is specifieke aandacht voor implementatie en opschaling van voldoende effectief bewezen interventies en aanpakken. Het subsidieprogramma zal zich richten op implementatieonderzoek hoe effectief gebleken interventies ingezet en opgeschaald kunnen worden en op de verwerking van kennis en inzichten in zorgstandaarden en richtlijnen. Daarbij wordt nadrukkelijk aansluiting gezocht bij andere relevante programma's en subsidierondes binnen ZonMw zoals de [lopende leefstijlgeneeskundeprojecten](#).

De concrete invulling van programmering op implementatie en opschaling wordt verder bepaald in afstemming met de Coalitie Leefstijl in de Zorg (team implementatie, team richtlijnen en team onderzoek) waarbij vanuit de kennisinfrastructuur beschreven wordt wat we al weten over leefstijl in de zorg en wat nu al in de praktijk geïmplementeerd kan worden.

Pijlers Onderwijs en richtlijnen

ZonMw heeft ruime ervaring met programmeren op de onderwerpen onderwijs en richtlijnontwikkeling. ZonMw kan voor deze pijlers van de Coalitie Leefstijl in de Zorg passende programmering ontwikkelen. Er zal in afstemming met de Coalitie Leefstijl in de Zorg gekeken worden of er behoefte is om het huidige programma uit te breiden en om ZonMw op deze pijlers subsidieoproepen te laten ontwikkelen (dit zal afhankelijk zijn van de resultaten van de behoefte-inventarisatie die het team onderwijs en het team richtlijnen van de Coalitie Leefstijl in de zorg in de eerste helft van 2023 uitvoeren).

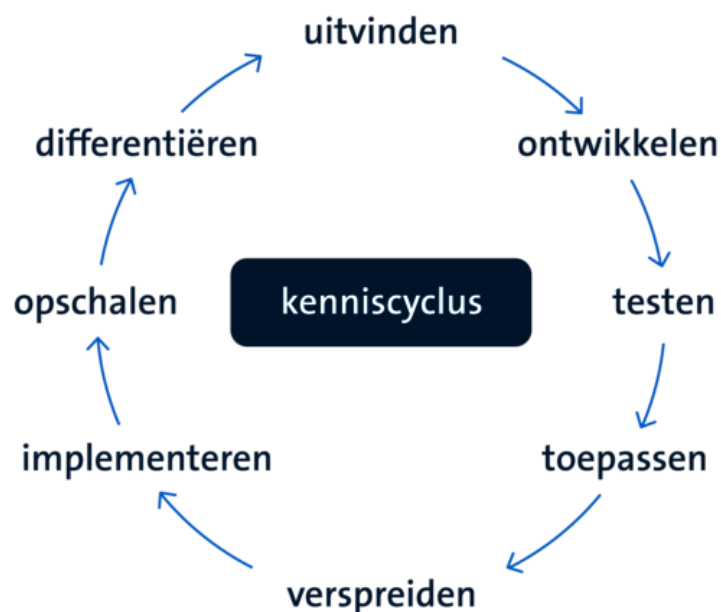
Indien behoefte is aan ZonMw programmering voor deze pijlers worden vanuit de Coalitie Leefstijl in de zorg middelen hiervoor gealloceerd. Opdrachtverlening voor deze aanvullende programmering verloopt via VWS rechtstreeks aan ZonMw.

2.3 Kenniscyclus: van kennis naar praktijk

Onvoldoende wetenschappelijke kennis staat mede aan de basis van meerdere knelpunten waardoor integrale toepassing van gezonde leefstijl als (onderdeel van de) behandeling in het curatieve domein nog geen wijdverbreide gangbare praktijk is. Om te zorgen dat leefstijlgeneeskunde ingebed wordt in de curatieve zorg is relevante kennis die bruikbaar is in de praktijk cruciaal.

De kenniscyclus (zie figuur 1) richt zich op het ontwikkelen van nieuwe kennis, het toepasbaar maken van (bestaande) kennis naar het verspreiden en daadwerkelijk gebruiken van kennis. Samenwerking

met relevante (veld)partijen is cruciaal in de kennisketen. Het meerjarige subsidieprogramma Leefstijl in de Zorg richt zich op de gehele kenniscyclus: van nieuwe kennis ontwikkelen (ziekte-overstijgende werkingsmechanismen en (kosten)effectiviteit van leefstijlinterventies) tot implementatie en opschaling van kennis. Al deze aspecten van de kenniscyclus zijn belangrijk om gezonde leefstijl onderdeel te maken van de behandeling in de curatieve setting. ZonMw is verantwoordelijk voor het faciliteren van de kennisontwikkeling en -verspreiding en het stimuleren van implementatie en opschaling in termen van kennisbenutting. Het veld is verantwoordelijk voor het daadwerkelijk toepassen van de kennis in praktijk en onderwijs. ZonMw zal dan ook zorgen dat de ontwikkelde kennis terugvloeit naar de Coalitie Leefstijl in de Zorg zodat de betrokken stakeholders binnen deze coalitie zorg kunnen dragen dat de kennis ook wordt toegepast in de praktijk. Binnen het programma Zorgevaluatie en Gepast Gebruik (ZE&GG) is ervaring met het sneller beoordelen en verwerken van nieuwe kennis in de relevante richtlijnen. In de door ZE&GG ontwikkelde werkwijze waar partijen zich verbinden aan een afgestemde cyclus van agenderen, evalueren, implementeren en monitoren (de zogenoemde Cirkel van Gepast Gebruik), resulterend in een gezamenlijke kennisagenda, evaluatieagenda en implementatieagenda, zien we relevante parallellen met het werkplan van de leefstijlcoalitie. Deze zullen worden meegenomen in de inhoudelijke uitwerking van het subsidieprogramma.

Figuur 1 kenniscyclus

3. Management en organisatie

3.1 ZonMw

Programmacommissie

Voor de uitvoering van het subsidieprogramma stelt het bestuur van ZonMw een onafhankelijke programmacommissie in. De leden moeten gezamenlijk kennis en ervaring hebben van de praktijk, onderzoek, beleid en opleidingen van en in de zorgsector. Verder moet in de commissie het perspectief van patiënten en aandacht voor diversiteit voldoende gewaarborgd zijn. Omdat het in het leefstijlgeneeskunde veld lastig is om experts te vinden vrij van persoonlijke belangen, wordt ook gezocht naar experts werkzaam in aanpalende disciplines, onderzoekers werkzaam bij niet-academische centra en (Nederlandstalige) experts werkzaam in het buitenland. De huidige programmacommissie Leefstijlgeneeskunde wordt uitgebreid om alle benodigde expertise aan boord te hebben gezien de brede doelstellingen van het subsidieprogramma. Waarnemers van het ministerie van VWS en ZIN worden uitgenodigd voor de vergaderingen van de commissies. De commissie adviseert ZonMw over de hoofdlijnen van het programma, het opstellen van de subsidieoproepen, de honorering van subsidieaanvragen en de monitoring van de projectvoortgang. De leden functioneren op persoonlijke titel. Bij de samenstelling wordt rekening gehouden met de [Code omgang met persoonlijke belangen \(ZonMw, juli 2019\)](#).

Programmabureau

Het ZonMw-programmabureau is verantwoordelijk voor de dagelijkse uitvoering van het subsidieprogramma. Het programmabureau bestaat uit een clusterhoofd, die leidinggeeft aan meerdere (senior)programmamanagers en programmasecretaris(sen). Specifieke expertise kan betrokken worden uit meerdere clusters. Verdere ondersteuning bestaat uit clusterassistenten en communicatie- en implementatieprofessionals.

De commissie wordt door het programmateam van ZonMw ondersteund. Afstemming vindt plaats met andere relevante programma's binnen ZonMw.

3.2 Samenwerkingen

Samenwerkingen binnen ZonMw

Het subsidieprogramma Leefstijl in de Zorg betreft een breed inhoudelijk programma en zal daarom binnen ZonMw in samenwerking vanuit meerdere clusters uitgevoerd worden. Het cluster Preventie heeft hierbij een trekkersrol, in nauwe samenwerking (inclusief het betrekken van specifieke expertise) met andere ZonMw-clusters.

Het programmateam werkt binnen ZonMw samen of stemt af bij elkaar rakende thema's of onderwerpen of subsidieaanvragen. Het gaat in het bijzonder om:

- cluster Gezondheidsbescherming (specifiek thema voeding en thema gezonde leefomgeving)
- cluster Sport en bewegen (specifiek programma Mooi in Bewegen)
- cluster Ouderen (waaronder programma Juiste Zorg op de Juiste Plek)
- cluster Doelmatigheidsonderzoek: programma DoelmatigheidsOnderzoek biedt inzicht in welke behandelwijze het beste resultaat geeft tegen welke kosten en programma HTA-methodologie biedt ruimte voor (door)ontwikkeling van onderzoeksmethodologie.
- cluster Preventie: Preventieprogramma

Samenwerking Coalitie Leefstijl in de Zorg

In dit compacte programmavoorstel zijn de kaders en uitgangspunten voor de verdere uitwerking van het subsidieprogramma beschreven. De uitwerking van het subsidieprogramma Leefstijl in de Zorg vindt plaatst in nauwe afstemming met de Coalitie Leefstijl in de Zorg en het ministerie van VWS. De coalitie werkt met verschillende teams: Team Onderzoek, Team Financiering & kosten, Team Richtlijnen, Team Praktijkimplementatie & Kwaliteit, Team Opleiden & Professionaliseren, Team Samen Sterker Leren, en Team Patiënten. De teams binnen de coalitie dragen de verantwoordelijkheid om een inventarisatie te maken over welke kennis ontbreekt en wat er nodig is om leefstijl in te bedden in de curatieve zorg.

Team onderzoek is verantwoordelijk voor het opstellen van een breed gedragen en samenhangende onderzoeksagenda die zal dienen als input voor het subsidieprogramma. Daarnaast kunnen andere veldpartijen ook van de agenda gebruik maken om onderzoek op leefstijl in de zorg te programmeren. Voor een goede verbinding tussen het subsidieprogramma en de Coalitie Leefstijl in de Zorg wordt ZonMw lid van team onderzoek.

ZonMw is verantwoordelijk voor de daadwerkelijke invulling en uitvoering van de programmering, als basis hiervoor dient de nationale onderzoeksagenda verkregen vanuit de Coalitie Leefstijl in de Zorg. Om de schijn van belangenverstrengeling te voorkomen verwerkt ZonMw de adviezen en input van de Coalitie Leefstijl in de Zorg onafhankelijk en bepaalt zelf in nauwe samenspraak met de programmacommissie de daadwerkelijke invulling van subsidieoproepen.

De kennis en resultaten uit de programmering vloeien terug naar de Coalitie Leefstijl in de Zorg. Via de betrokken partijen uit het veld die in deze coalitie participeren zullen de resultaten in de praktijk landen en worden geborgd.

Daarnaast zal ZonMw aan de volgende overleggen van de Coalitie Leefstijl in de Zorg deelnemen:

- Overleg voortgang en samenhang van de teams: 1x per half jaar (om relevante ontwikkelingen te kunnen meenemen in de programmering en resultaten terug te koppelen)
- Strategisch overleg programmaraad

Gefinancierde projecten uit het subsidieprogramma (en projecten uit andere relevante programma's van ZonMw waaronder de projecten Leefstijlgeneeskunde) kunnen deelnemen aan de Landelijke bijeenkomst Coalitie Leefstijl in de Zorg om hun (tussentijdse) resultaten te presenteren.

Daarnaast kunnen commissieleden van het subsidieprogramma ook betrokken zijn in bijvoorbeeld de teams van de Coalitie Leefstijl in de Zorg.

Samenwerking Samenwerkende Gezondheidsfondsen

Er wordt nauw samengewerkt met de Samenwerkende Gezondheidsfondsen (SGF). De eerste subsidieoproep voor onderzoek wordt gezamenlijk ontwikkeld en uitgevoerd. Beide partijen hebben hierbij zeggenschap over hun eigen budget en daaraan gekoppelde voorwaarden. Voor de samenwerking met de SGF wordt een samenwerkingsovereenkomst opgesteld. Ook voor toekomstige andere subsidieoproepen wordt mogelijk samengewerkt met de SGF of daaraan verbonden fondsen, indien dit relevant is voor de doelstellingen van het subsidieprogramma.

3.3 Subsidie-instrumenten

Binnen dit subsidieprogramma is ruimte voor het financieren van verschillende type onderzoek afhankelijk van het doel. Zo is er ruimte voor studies met grote consortia om (kosten)effectiviteit van leefstijl te onderzoeken of meer fundamenteel onderzoek naar generieke werkingsmechanismen. Daarnaast zal het programma ook ruimte bieden aan praktijkgericht onderzoek en opschalings- en implementatiesubsidies. Hieronder vallen bijvoorbeeld subsidies voor valorisatie, implementatie en kennisverspreiding, het doel hiervan is om kennis versneld in de praktijk te kunnen brengen.

Binnen het subsidieprogramma kunnen verschillende subsidie-instrumenten worden ingezet, bijvoorbeeld:

- Open subsidieronde: elke organisatie die aan de gestelde voorwaarden denkt te kunnen voldoen een projectidee/subsidieaanvraag mag indienen;
- Gerichte subsidieronde: waarbij vooraf bepaald wordt welke organisaties (in concurrentie) een uitnodiging ontvangen om voor een bepaald onderdeel een aanvraag in te dienen;
- Subsidieverstrekking in kader van voorbereidende studies of inventarisaties (subsidie of opdrachtverlening)

3.4 Voorwaarden subsidieprogramma

Het meerjarige subsidieprogramma Leefstijl in de Zorg volgt de ZonMw-voorwaarden die voor alle subsidies binnen de organisatie van toepassing (te vinden op www.zonmw.nl). Afhankelijk van het

doel van de subsidieopdracht worden specifieke voorwaarden en criteria in de subsidieoproep benoemd. De tekst van de oproep is leidend.

Binnen dit subsidieprogramma is expliciet aandacht voor het patiëntenperspectief. Dit zal zich vertalen dat binnen subsidierondes specifieke criteria hierover worden opgenomen. Daarnaast is het patiëntenperspectief een belangrijk aandachtspunt voor de samenstelling van de ZonMw programmacommissie. Het uitgangspunt voor het subsidieprogramma is dat het kennis ontwikkelt waar de praktijk behoefte aan heeft of die aansluit op actuele vraagstukken.

3.5 Communicatie

Het programma is gericht op bruikbare kennis voor de praktijk. ZonMw stimuleert en organiseert dat informatie aangeleverd wordt bij de Coalitie Leefstijl in de Zorg. Via de Coalitie Leefstijl in de Zorg worden de kennis en resultaten verder verspreid naar kennisinstituten en veldorganisaties. Op deze wijze wordt geborgd dat de kennis daadwerkelijk in de praktijk beschikbaar komt én gebruikt wordt.

ZonMw zet de eigen communicatiekanalen in (website, nieuwsbrief, bijeenkomsten) om te communiceren over dit programma en gefinancierde projecten. Hierbij wordt in samenhang met andere relevante programma's en lopende projecten gecommuniceerd. Daarnaast zal ZonMw intensief samenwerken met de Coalitie Leefstijl in de Zorg (TNO, Patiëntenfederatie Nederland en de NFU) om af te stemmen over de communicatie. Communicatie over het subsidieprogramma en gefinancierde projecten wordt ook via die kanalen verspreid.

3.6 Evaluatie

Het programma zal na afronding van de monitoring op passende wijze worden geëvalueerd.

4. Begroting & planning

4.1 Begroting

Het meerjarige subsidieprogramma heeft een budget van € 19.775.000 voor de periode van 2023-2027. Het budget is voornamelijk bestemd voor een onderzoek (inclusief onderzoek gericht op implementatie en opschaling). Daarnaast zijn er middelen gereserveerd voor communicatie, verspreiding en implementatie van resultaten. Ook zijn middelen gereserveerd voor de commissies en algemene kosten. ZonMw programmakosten maken onderdeel uit van het programmabudget.

Programmaonderdeel	Budget
Subsidieprogramma pijler onderzoek	€ 15.000.000
Subsidieprogramma pijler implementatie en opschaling	€ 2.700.000
Communicatie & Implementatie	€ 22.443
Vorbereidingskosten 2022	€ 65.000
Personeelskosten 2022	€ 12.962
Commissiekosten	€ 58.000
Algemene kosten	€ 56.000
Programmakosten	€ 1.925.865
Totaal	€ 19.840.270

Een gedetailleerde programmabegroting met verplichtingen, liquiditeiten en bevoorschotting is bijgevoegd als bijlage.

4.2 Planning

De subsidierondes vinden plaats in de periode 2023 tot en met 2027. Het is voorzien om begin 2023 een eerste subsidieronde openstellen en eind 2023 projecttoekenningen te doen. De andere subsidieronde zal worden opengesteld in 2024. ZonMw streeft naar een goede mix tussen kortdurende projecten van ongeveer twee jaar (gericht op implementatie en opschaling) die snel tot resultaat leiden en projecten van ongeveer vier jaar die op langere termijn waardevolle kennis opleveren (gericht op onderzoek naar (kosten)effectiviteit en generieke werkingsmechanismen).

4.3 Aanvullende programmering pijlers onderwijs en richtlijnen

In dit subsidieprogramma is geen programmering en budget opgenomen voor onderzoek op de pijlers onderwijs en richtlijnontwikkeling. Op dit moment is nog onduidelijk wat er op deze thema's nodig is, de Coalitie Leefstijl in de Zorg zal dat in 2023 gaan verkennen. Indien ZonMw programmering op deze pijlers gewenst is, kan ZonMw hiervoor subsidieoproepen ontwikkelen en uitvoeren. Voor deze aanvullende programmering geldt het volgende:

- Besluitvorming over deze additionele programmering wordt gezamenlijk genomen met de Coalitie Leefstijl in de Zorg en het ministerie van VWS.
- Opdrachtverlening voor deze additionele programmering verloopt via VWS rechtstreeks aan ZonMw middels een opdrachtbrief.
- Het budget voor de aanvullende ronde (inclusief programmakosten ZonMw) wordt vrijgemaakt uit het budget van de Coalitie Leefstijl in de Zorg.
- De doelstellingen, kaders, uitgangspunten en werkwijze zoals in dit subsidieprogramma zijn beschreven zullen ook van toepassing zijn op de aanvullende programmering (er zullen direct subsidieoproepen uitgewerkt worden).

ZonMw werkt met kennis
aan een goede gezondheid
voor iedereen

Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
leestijlgeneeskunde@zonmw.nl
www.zonmw.nl/leestijlgeneeskunde

Met kennis werken aan een goede gezondheid voor iedereen. Daar staat ZonMw voor.

ZonMw programmeert en financiert gezondheidsonderzoek en vernieuwing in zorg, gezondheid en welzijn. Ook stimuleert ZonMw het gebruik van de ontwikkelde kennis en signaleert waar kennis nodig is.

ZonMw heeft als hoofdopdrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.